

Koulujen erilaiset käytännöt maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulupolulla - KIEPPI-toimenpideohjelman loppuraportti

3 Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksen uudistuksia

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetusta on uudistettu jo toimenpideohjelman aikana. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on ollut edistää maahanmuuttotaustaisten oppilaiden suomen tai ruotsin kielen taitoa ja sen kehittymistä perusopetuksessa. Monissa uudistuksista on hyödynnetty toimenpideohjelman aikana tuotettua tietoa ja laadittuja kehittämissuosituksia.⁹

Syksyllä 2025 voimaan tullee esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen lainsäädäntöön sisältyi jaottelu eri tukimuotoihin. Ryhmämuotoisista tukimuodoista yksi on opetuskielen tukiopetus, jonka tarkoitus on vahvistaa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden kielellisiä valmiuksia. Siihen on oikeus niillä oppilailla, joilla ei ole riittävää opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Se kohdistuu koulun opetuskielen ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen sekä oppiaineiden sanaston opetteluun.¹⁰

Elokuussa 2026 astuivat voimaan perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset. Opetuksen tavoite nostettiin perusteissa kehittyvästä alkeiskielitaidosta kehittyvään peruskielitaitoon¹¹. Tarve nostaa tavoitetasoa oli myös noussut esiin toimenpideohjelman tuloksissa⁷. Oppilas, jolla on kehittyvä alkeiskielitaito, tarvitsee esimerkiksi paljon tukea, malleja sekä annettua sanastoa tuottaakseen lyhyen suullisen tai kirjallisen tekstin. Peruskielitaidon tasolla tekstivalikoima on laajempi ja ilmaisu monipuolisempaa, vaikka oppilas tarvitsee edelleen apua ja ohjausta.¹²

Perusopetuslain muutos antaa opetuksen järjestäjille mahdollisuuden tarjota perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen oppilaille valmistavan opetuksen lisäopetusta enintään vuoden ajan. Sitä järjestetään osana perusopetusta. Valmistavan opetuksen lisäopetus on tarkoitettu ulkomailla syntyneille oppilaille, jotka eivät ole ehtineet saavuttaa riittävää opetuskielen taitoa perusopetuksessa opiskeluun. Se voi olla tarkoituksenmukaista erityisesti oppilaille, joilla on vähän koulunkäyntitaitoa ja jotka ovat tulleet suomalaisen koulutuksen piiriin vasta perusopetuksen loppuvaiheessa.¹³ KIEPPI-toimenpideohjelman aikana yhdeksi kehittämiskohteeksi nostettiin osalle oppilaista liian lyhyt valmistavan opetuksen kesto.²

Syksyllä 2026 tuli voimaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin uudistus, joka täsmentää, milloin suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jatkossa suomi toisena kielenä, S2) on oppilaalle tarkoituksenmukainen oppimäärä. Paikallisesti on ollut suuria eroja siinä, millä perusteella oppilaalle valitaan sopivin oppimäärä. Kokemuksia epäselvyydestä on noussut esille myös toimenpideohjelman aikana³. Perusteissa kuvataan aiempaa selkeämmin, millä perusteella oppilas siirtyy suomi toisena kielenä -oppimäärästä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään ja miten siirtymistä tuetaan. Oppimäärän valinta tulee

perustua oppilaan kielitaidon tasoon koulun opetuskielessä, jolloin siihen ei saa vaikuttaa esimerkiksi väestötietojärjestelmässä oleva oppilaan äidinkieli tai hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa.¹⁰

Näiden uudistusten lisäksi Orpon hallitus on sopinut toimista S2-opetuksen kehittämiseksi. Yksi toimista on Opetushallituksen tuottama arviointityöväline, joka on ensimmäinen kaikille perusopetuksen vuosiluokille tarkoitettu väline S2-oppimäärää opiskelevien suomen tai ruotsin kielen taidon arviointiin. Työväline tullaan toteuttamaan Karvin Joda-arviointijärjestelmässä. Tehtävien laatimisesta ja testauksesta vastaavat Jyväskylän ja Helsingin yliopistojen kielitaidon arvioinnin tutkijat ja opettajakouluttajat. Työväline on tarkoitus saada käyttöön arviolta vuoden 2027 loppupuolella.¹⁴